

Directora del congrés EMBO Workshop
Catedràtica del Departament de Química de la UIB

«Les dones de la meva generació no hem estat educades per ser líders»

Quan vares començar a estudiar ja sabies que volies ser investigadora?

No en tenia la més petita idea! Fins que no vaig arribar a quart de carrera no vaig pensar a dedicar-me a la recerca. A quart, vaig pensar fer una tesina, la vaig fer i aleshores vaig decidir que continuaria a la Universitat. Quan entres a un grup de recerca i comences a fer-hi feina, l'equip et contagia la seva il·lusió per la ciència. Aconsegueixes la primera beca, a poc a poc t'agrada més..., i després veus que és una manera de viure. Quan hi vaig entrar no tenia referents de dones, crec que no sabia ni qui era Marie Curie! Pens que he tingut sort, ja que no he hagut de lluitar extraordinàriament per ser on som ara.

Has topat amb obstacles a la teva carrera professional?

Els típics, perquè la carrera científica no és gens fàcil. I crec que per a una dona s'hi afegeix la dificultat de compaginar la família amb la Universitat, que és molt exigent i no deixa gaire temps lliure. Entre classes i laboratori, arribes a ser fora de casa de les vuit del matí a les vuit del vespre, és a temps complet i necessita molta dedicació. Fins que no tens fills i una família no t'adones com n'és de difícil generar mèrits per progressar. Potser ara les joves científiques estiguin més conscienciades, però pens que **les dones de la meva generació no hem estat educades per ser líders**, sinó per ser subsidiàries: ajudar que els grups funcionin, però no per liderar-los. Això és a la teva educació, de manera que nosaltres tampoc no donam a la nostra feina la importància que realment té.

Tens la sensació que pel fet de ser dona has de demostrar més coses?

Pens que sí, que has de fer una mica més que els teus companys perquè et considerin igual. Com si la

premissa fos que no ets capaç i haguessis de demostrar que sí, mentre que a un home la preparació i capacitat se li donen per descomptat. De vegades no som gens comprensius amb la nostra situació, fins i tot les pròpies dones. També és veritat que les coses canvien: les joves investigadores d'ara tenen un concepte de si mateixes i de les seves possibilitats més ambiciós i diferent del que teníem nosaltres, almenys jo. Per mi era com si disputàs una cursa que no estava pensada per a nosaltres.

Com si fossis a un espai que no t'és propi?

Jo he tingut la gran sort de tenir sempre uns companys excel·lents i mai no m'he sentit incòmoda. El que passa és que hi ha una segona esfera molt subtil en la qual hi ha un cert qüestionament de la teva feina. I ho notes quan, per exemple, plantejes una hipòtesi que pot ser vàlida i que no la prenen en consideració fins que un company apunta quelcom de molt similar. Nosaltres hem de tenir clar des del principi que pel fet de ser dones no som diferents dels homes, i crec que és importantíssim educar les nines en el lideratge per dirigir els seus propis projectes. També cal conscienciar els homes que la família és de tothom, dels homes i de les dones, i que s'han d'assumir les responsabilitats en igualtat. A les administracions, els diria que apostin fermament per la conciliació familiar, amb horaris que permetin gaudir de la família.

Per què creus que és important reconèixer el paper de les dones en la ciència?

Com més visibilitat tingui el treball de les dones científiques, líders de grups de recerca amb respostes valentes als problemes, més miralls, imatges i referents tindrem per a les noves generacions. Necessitem donar a conèixer persones que les nines vegin com a models perquè la ciència sigui un camí que es pugui triar com

a models perquè la ciència sigui un camí que es pugui triar com qualsevol altre. Perquè la ciència, entesa com l'estudi de les coses que passen al món, no té sexe.

Si miram als ulls de la història, quines científiques t'inspiren?

Admir molt moltes dones que han passat per la història i que fins fa poc ni coneixia. Puc esmentar **Dorothy Mary Crowfoot**, cristal·lògrafa que va descobrir l'estructura de la penicil·lina i va guanyar el premi Nobel de química el 1964; **Rosalind Elsie Franklin**, que va fer una feina imprescindible per descobrir la doble hèlix de l'ADN; o **Maud Menten**, pionera en la cinètica enzimàtica i que formulà l'equació que porta el seu nom. Hi ha moltes científiques per admirar i sé que és un tòpic absolut, però la figura de **Marie Curie** m'inspira molt i admir la seva determinació. No es va deixar vèncer i és la dona científica per excel·lència, guanyadora de dos premis Nobel i mare de dues filles, que també varen ser estupendes. El paradigma de la dona científica!

Què li diries a una jove que vol ser investigadora, potser una Dorothy Crowfoot o una Marie Curie?

Primer, que tingui molt clar que li agrada la ciència, perquè serà difícil, però que s'ho paga. Vivim a un país que no té gaire cura de la ciència: és molt probable que puguis fer una tesi, però després és possible que hagis d'agafar la maleta i anar-te'n, perquè aquí les oportunitats seran poques, tant per a homes com per a dones. I tot això es complica si has de conciliar-ho amb la família! Si les coses fossin com han de ser, els al·lots i les al·lotes tindrien el mateix problema. Però, així com estan les coses, les dones tenen problemes afegits relacionats amb la seva situació familiar.

De quina manera explicaries la teva feina a algú que no sap gaire cosa –per no dir res- de química física?

En aquests moments, amb el nostre grup treballam amb proteïnes que estan relacionades amb malalties neurodegeneratives, com el Parkinson o l'Alzheimer. Resumint molt: els sucres naturals que prenem reaccionen lentament amb proteïnes i canvien d'estructura, les fan inútils per a la seva funció original i comencen a generar malalties precisament perquè ha canviat la funció que tenien. Nosaltres estudiem això: el funcionament d'aquestes reaccions entre sucres i proteïnes i la manera com evolucionen envers la pròpia inactivació. Una possible aplicació d'això seria el disseny de fàrmacs que alentissin o aturassin aquests processos. Evidentment, la primera passa és

saber quins paràmetres controlen el procés.

Primavera del 2013, EMBO Workshop i glicoproteïnes. Quin balanç fas d'aquella experiència?

Va ser un congrés molt gratificant per nosaltres, perquè, sent un grup tan petit, vàrem aconseguir portar investigadors de referència a Mallorca per discutir sobre les glicoproteïnes. A nosaltres, ens va obrir un ventall de coneixement que ens va servir per ampliar perspectives i consolidar relacions amb altres investigadors d'arreu del món. I, personalment, ens va fer veure que érem capaços d'organitzar trobades amb èxit. Al principi dubtes, però després veus que te'n surts, que els participants se'n van contents i que Mallorca és molt bon lloc per fer congressos. Tot són coses positives!

Si mires enrere, què te'n quedés?

Jo diria que gairebé tot el que he fet. És veritat que em sent especialment orgullosa d'haver tirat endavant el grup de recerca, juntament amb el meu company Francisco Muñoz, els anys noranta. Varen ser temps complicats per nosaltres, però vàrem ser capaços de lluitar i treballar molt per tenir el grup que tenim ara. M'agrada veure que tot allò que vàrem fer s'ho ha pagat: va ser l'embrió d'aquest grup de recerca, que, amb una mica de sort, farà aportacions científiques molt interessants. N'estic segura!

Per acabar amb una frase. Què significa per tu la paraula «ciència»?

Que és de difícil... Sé que sona molt pretensions, però per mi la ciència és la curiositat pel món que t'envolta, per mirar què hi ha darrere de tot.

